TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2022. gada 24. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Pakalpojumu sniegšanas brīvība – Dzīvības apdrošināšana – Tirgum piesaistītie dzīvības apdrošināšanas līgumi, kas piesaistīti tā dēvētajiem *unit-linked* ieguldījumu fondiem – Direktīva 2002/83/EK – 36. pants – Direktīva 2002/92/EK – 12. panta 3. punkts – Pienākums sniegt informāciju pirms līguma noslēgšanas – Informācija par *unit-linked* apdrošināšanas līgumiem pakārtoto aktīvu veidu – Piemērošanas joma – Piemērojamība – Direktīva 2005/29/EK – 7. pants – Negodīga komercprakse – Maldinoša noklusēšana

Apvienotajās lietās C-143/20 un C-213/20

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšavas Voļas rajona tiesa Varšavā, Polija) iesniedza ar 2020. gada 24. marta un 2019. gada 2. oktobra lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti 2020. gada 24. martā un 2020. gada 12. maijā, tiesvedībās

A

pret

O (C-143/20)

un

G. W.,

E. S.

pret

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A. (C-213/20),

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: otrās palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši J. Pasers [*J. Passer*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente) un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerāladvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

* Tiesvedības valoda – poļu.

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– G. W. un E. S. vārdā – *A. Lengiewicz, radca prawny*,

– *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.* vārdā – *A. M. Pukszto, radca prawny*, un *S. Sołtysik, adwokat*,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

– Grieķijas valdības vārdā – *S. Chala*, *S. Charitaki* un *S. Papaioannou*, pārstāves,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *F. Meloncelli* un *A. Collabolletta*, *avvocati dello Stato*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *S. L. Kalėda*, *N. Ruiz García* un *T. Scharf*, kā arī *H. Tserepa-Lacombe* un *B. Sasinowska*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2021. gada 2. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/83/EK (2002. gada 5. novembris) par dzīvības apdrošināšanu (OV 2002, L 345, 1. lpp.) 36. panta 1. punktu, skatītu kopā ar šīs direktīvas III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktu, 7. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 ("Negodīgas komercprakses direktīva") (OV 2005, L 149, 22. lpp.), kā arī 185. panta 3. un 4. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/138/EK (2009. gada 25. novembris) par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II) (OV 2009, L 335, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2013/58/ES (2013. gada 11. decembris) (OV 2013, L 341, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2009/138").

2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar divām tiesvedībām starp, attiecīgi, A un O (C-143/20), kā arī G. W. un E. S., no vienas puses, un *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.*, no otras puses, (C-213/20) par tādu apdrošināšanas prēmiju atmaksu, kuras iemaksātas atbilstoši tirgum piesaistītajiem grupas dzīvības apdrošināšanas līgumiem, kas piesaistīti ieguldījumu fondam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2002/83

3 Saskaņā ar Direktīvas 2002/83, kas atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2009/138, 2., 5., 35., 39., 44., 50. un 52. apsvērumu:

"(2) Lai atvieglotu dzīvības apdrošināšanas uzņēmējdarbības sākšanu un veikšanu, ir svarīgi likvidēt atšķirības valstu tiesību aktos par uzraudzību. Lai sasniegtu šo mērķi un tajā pašā laikā visās dalībvalstīs nodrošinātu pienācīgu aizsardzību apdrošinājuma ņēmējiem un apdrošināšanas atlīdzības saņēmējiem, ir jākoordinē noteikumi par finanšu garantijām, kas prasītas no dzīvības apdrošināšanas uzņēmumiem.

[..]

(5) Šī direktīva tāpēc ir svarīgs posms valstu tirgu sapludināšanā vienotā tirgū, un tas jāpapildina ar citiem Kopienas juridiskiem pasākumiem, lai jebkurš apdrošinājuma ņēmējs varētu vērsties pie jebkura apdrošinātāja, kam galvenais birojs atrodas Kopienā un kas tur darbojas, izmantojot tiesības veikt uzņēmējdarbību vai pakalpojumu sniegšanas brīvību, un vienlaicīgi tam būtu garantēta pienācīga aizsardzība.

[..]

(35) Lai aizsargātu dzīvības apdrošinājuma ņēmējus, visām apdrošināšanas sabiedrībām ir jāizveido pietiekamas tehniskās rezerves. [..]

[..]

(39) Papildus tehniskajām rezervēm, ieskaitot matemātiskās rezerves, kuru apmērs ir pietiekams, lai pildītu apdrošināšanas saistības, apdrošināšanas sabiedrībām, lai nodrošinātos pret svārstībām darījumos, jābūt papildu rezervēm, tā sauktajai maksātspējas rezervei [..]. Šī prasība ir svarīgs konsultatīvās uzraudzības elements, lai aizsargātu apdrošinātās personas un apdrošinājuma ņēmējus. [..]

[..]

(44) Dalībvalstīs spēkā esošie noteikumi, kas attiecas uz šajā direktīvā minētajām līgumtiesībām, ir atšķirīgi. Dzīvības apdrošināšanas līgumtiesību saskaņošana nav priekšnoteikums dzīvības apdrošināšanas iekšējā tirgus izveidei. Tādēļ dalībvalstīm piešķirtā iespēja attiecināt savus tiesību aktus uz dzīvības apdrošināšanas līgumiem, ar kuriem uzņemas to teritorijā pastāvošās saistības, nodrošina pietiekamu aizsardzību apdrošinājuma ņēmējiem. [..]

[..]

(50) Ir jāparedz pasākumi gadījumiem, kad sabiedrības finansiālā stāvokļa dēļ var rasties grūtības pildīt apdrošināšanas saistības. Īpašos gadījumos, kad ir apdraudētas apdrošinājuma ņēmēju tiesības, ir svarīgi, lai kompetentās iestādes varētu savlaicīgi iejaukties [..].

[..]

(52) Iekšējā dzīvības apdrošināšanas tirgū patērētājam būs plašāka un dažādāka līgumu izvēle. Lai patērētāji varētu pilnīgi izmantot šīs dažādības un lielākas konkurences labumus, viņiem jāsniedz visa nepieciešamā informācija, lai viņi varētu izvēlēties savām vajadzībām piemērotākos līgumus. Šī informācijas prasība ir jo svarīga, ņemot vērā saistību iespējamo ilgumu. Tāpēc vajadzīga vismaz tāda noteikumu saskaņošana, lai patērētājs varētu saņemt skaidru un precīzu informāciju par būtiskajām piedāvāto produktu iezīmēm, kā arī ziņas par iestādēm, kurām iesniedzamas apdrošinājuma ņēmēju, apdrošināto personu vai līgumā paredzēto apdrošināšanas atlīdzības saņēmēju sūdzības."

4 Direktīvas 2002/83 14. panta "Portfeļa nodošana" 5. punktā bija noteikts:

"Pēc līgumu portfeļa nodošanas paliek spēkā nodotajos līgumos paredzētās apdrošinājuma ņēmēju, apdrošināto personu un citu personu tiesības vai saistības.

[..]"

5 Šīs direktīvas 35. panta "Līguma laušanas laikposms" 1. punktā bija noteikts:

"Katra dalībvalsts paredz, ka apdrošinājuma ņēmējam, kurš noslēdz individuālu dzīvības apdrošināšanas līgumu, ir 14 līdz 30 kalendāro dienu termiņš no brīža, kad viņš ir informēts par līguma noslēgšanu, kurā viņš var lauzt līgumu.

Līdz ar paziņojumu par līguma laušanu apdrošinājuma ņēmējs ir atbrīvots no jebkādiem turpmākiem pienākumiem, kas paredzēti līgumā.

Citas tiesiskās sekas un līguma laušanas nosacījumus nosaka tiesību aktos, kas attiecas uz līgumiem, kā noteikts 32. pantā, it īpaši attiecībā uz kārtību, kā apdrošinājuma ņēmēji informējami par to, ka līgums noslēgts."

6 Minētās direktīvas 36. pantā "Informācija apdrošinājuma ņēmējiem" bija paredzēts:

"1. Pirms apdrošināšanas līguma noslēgšanas jādara zināma apdrošinājuma ņēmējiem vismaz tā informācija, kas norādīta III pielikuma A punktā.

[..]

3. Saistību dalībvalsts tikai tad var prasīt, lai dzīvības apdrošināšanas sabiedrības sniedz ziņas papildus III pielikumā norādītajai informācijai, ja tās ir nepieciešamas, lai apdrošinājuma ņēmēji pienācīgi apzinātos būtiskos saistību elementus.

4. Sīkākus noteikumus par šā panta un III pielikuma ieviešanu nosaka saistību dalībvalsts."

7 Šīs pašas direktīvas 53. panta "Portfeļa nodošana" 6. punktā bija noteikts:

"[Pēc nodošanas], kas atļauta saskaņā ar šo pantu, [..] paliek spēkā nodotajos līgumos apdrošinājuma ņēmējiem, apdrošinātajām personām un citām personām paredzētās tiesības vai pienākumi.

[..]"

8 Direktīvas 2002/83 III pielikumā "Informācija apdrošinājuma ņēmējiem" bija noteikts:

"Turpmāk norādītā informācija, kas jāpaziņo apdrošinājuma ņēmējiem pirms līgumu noslēgšanas (A) vai līguma darbības laikā (B), jāsniedz skaidri un precīzi, rakstiski, saistību dalībvalsts valsts valodā.

[..]

A. *Pirms līguma noslēgšanas*

Informācija par dzīvības apdrošināšanas sabiedrību	Informācija par saistībām
[..]	[..] a) 11. Mainīga daļu kapitāla [tirgum piesaistītai] polisei – daļas, ar kurām labumi ir saistīti a) 12. Norāde par pakārtoto aktīvu veidu apdrošināšanā ar mainīga daļu kapitāla [tirgum piesaistītām] polisēm [..]"

Direktīva 2002/92/EK

9 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/92/EK (2002. gada 9. decembris) par apdrošināšanas starpniecību (OV 2003, L 9, 3. lpp.), kas no 2018. gada 23. februāra ir atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/97 (2016. gada 20. janvāris) par apdrošināšanas izplatīšanu (OV 2016, L 26, 19. lpp.), 9. un 11. apsvērumā bija noteikts:

"(9) Apdrošināšanas pakalpojumus var izplatīt dažādas personas vai iestādes, piemēram, aģenti, brokeri un apdrošināšanas pakalpojumu operatori. Vienlīdzīga attieksme pret operatoriem, kā arī klientu aizsardzība nosaka vajadzību šo direktīvu attiecināt uz visām minētajām personām un iestādēm.

[..]

(11) Šī direktīva jāpiemēro personām, kuru darbība ir apdrošināšanas starpniecības pakalpojumu sniegšana trešām personām, pretī saņemot finansiālu atlīdzību vai cita veida saimniecisku labumu, par kuru panākta vienošanās un kurš saistīts ar sniegumu."

10 Šīs direktīvas 1. pants bija formulēts šādi:

"1. Šajā direktīvā ir izklāstīti noteikumi attiecībā uz apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpniecības darbību sākšanu un veikšanu, ko īsteno fiziskas un juridiskas personas, kuras ir reģistrētas kādā dalībvalstī vai vēlas tajā reģistrēties.

2. Šī direktīva neattiecas uz personām, kas sniedz starpniecības pakalpojumus apdrošināšanas līgumiem, ja izpildīti visi turpmāk norādītie nosacījumi:

[..]

b) apdrošināšanas līgums nav dzīvības apdrošināšanas līgums;

[..].”

11 Minētās direktīvas 2. pantā “Definīcijas” bija paredzēts:

“Šajā direktīvā:

[..]

3) “apdrošināšanas starpniecība” ir darbības, ar kurām ievieš, piedāvā vai veic citus priekšdarbus pirms apdrošināšanas līgumu noslēgšanas, vai šādu līgumu noslēgšana, vai darbības, ar kurām palīdz šādu līgumu pārvaldībā un izpildē, jo īpaši prasības gadījumā.

[..]

5) “apdrošināšanas starpnieks” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kas sāk un veic apdrošināšanas starpniecību par atalgojumu;

[..].”

12 Šīs pašas direktīvas 12. panta “Apdrošināšanas starpnieka sniegtā informācija” 3. punktā bija paredzēts:

“Pirms konkrēta līguma noslēgšanas apdrošināšanas starpnieks vismaz precizē, jo īpaši pamatojoties uz informāciju, ko sniedzis klients, šā klienta prasības un vajadzības, kā arī iemeslus, kas ir par pamatu klientam sniegtajām konsultācijām par attiecīgo apdrošināšanas pakalpojumu. Šo informāciju modulē atbilstoši piedāvātā apdrošināšanas līguma sarežģītībai.”

13 Direktīvas 2002/92 13. panta “Informēšanas nosacījumi” 1. punktā bija noteikts:

“Visa informācija, kas jāsniedz klientiem saskaņā ar 12. pantu, tiek darīta zināma:

[..]

b) skaidri un precīzi, klientam saprotamā veidā;

[..].”

Direktīva 2004/39/EK

14 Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/39/EK (2004. gada 21. aprīlis), kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK (OV 2004, L 145, 1. lpp.), 10. apsvērumam:

“Nav jāietver apdrošināšanas vai dzīvības apdrošināšanas uzņēmumi, uz kuru darbībām attiecas attiecīga kompetento uzraudzības iestāžu uzraudzība un uz kuriem attiecas [..] Direktīva [2002/83].”

15 Šīs direktīvas 2. panta "Izņēmumi" 1. punktā bija paredzēts:

"Šī direktīva neattiecas uz:

a) apdrošināšanas uzņēmumiem, kas definēti Direktīvas [2002/83] 1. pantā [..];

[..]

c) personām, kas sniedz ieguldījumu pakalpojumus, ja attiecīgo pakalpojumu sniedz dažreiz, veicot profesionālu darbību, un ja šo darbību reglamentē tiesību akti vai noteikumi vai profesionālās ētikas kodekss, kas ietver minētā pakalpojuma sniegšanu;

[..]."

16 Direktīvas 2004/39 19. panta "Profesionālās ētikas normu īstenošana, sniedzot ieguldījumu pakalpojumus klientiem" 3. punktā bija paredzēts:

"Klientiem vai potenciāliem klientiem saprotamā veidā sniedz attiecīgu informāciju:

– par ieguldījumu sabiedrību un tās pakalpojumiem,

– par finanšu instrumentiem un ierosinātajām ieguldījumu stratēģijām; šajā informācijā ietver attiecīgus norādījumus par risku, kas saistīts ar ieguldījumiem šajos instrumentos vai konkrētām ieguldījumu stratēģijām, un brīdinājumus par šādu risku,

– par izpildes vietām,

– par izmaksām un saistītām maksām,

lai klienti vai potenciālie klienti var atbilstīgi izprast piedāvātā ieguldījumu pakalpojuma un konkrētā finanšu instrumenta veida būtību un tādējādi pieņemt lēmumus par ieguldījumiem, pamatojoties uz saņemto informāciju. Šo informāciju var sniegt standartizētā formātā."

Direktīva 2005/29

17 Direktīvas 2005/29 10. apsvērums ir formulēts šādi:

"[..] Šo direktīvu tādēļ piemēro tiktāl, ciktāl nav konkrētu noteikumu Kopienas tiesību aktos, kas reglamentē konkrētus negodīgas komercprakses aspektus, piemēram, prasības informācijai un noteikumus par to, kā informāciju pasniedz patērētājiem. Tā paredz patērētāju tiesību aizsardzību, ja attiecīgā nozarē nav konkrētu Kopienas tiesību aktu, un aizliedz tirgotājiem radīt nepareizu priekšstatu par produktu iedabu. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz sarežģītiem produktiem, kas patērētājiem var radīt nopietnu apdraudējumu, piemēram, dažiem finanšu pakalpojumiem. [..]"

18 Šīs direktīvas 2. pantā "Definīcijas" ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

[..]

b) "tirgotājs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kas komercpraksē, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas attiecas uz tā uzņēmējdarbību, amatniecību vai profesiju, un arī jebkura persona, kas darbojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā;

c) "produkts" ir jebkura prece vai pakalpojums, tostarp nekustams īpašums, tiesības un pienākumi;

d) "uzņēmēja komercprakse attiecībā pret patērētājiem" (turpmāk dēvēta arī par "komercpraksi") ir jebkura tirgotāja veikta darbība, noklusējums, uzvedība vai apgalvojums, komerciāls paziņojums, tostarp reklāma un tirgdarbība, kas ir tieši saistīta ar produkta popularizēšanu, pārdošanu vai piegādi patērētājiem;

[..]."

19 Minētās direktīvas 3. pantā "Piemērošanas joma" ir noteikts:

"1. Šī direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.

[..]

4. Ja šī direktīva un citi Kopienas noteikumi, kas reglamentē konkrētus negodīgas komercprakses aspektus, nonāk pretrunā, priekšroku dod minētajiem citiem Kopienas noteikumiem, un tos piemēro attiecībā uz šiem konkrētiem aspektiem."

20 Šīs pašas direktīvas 5. pantā "Negodīgas komercprakses aizliegums" ir paredzēts:

"1. Negodīga komercprakse ir aizliegta.

[..]

4. Jo īpaši komercprakse ir negodīga, ja:

a) tā maldina, kā izklāstīts 6. un 7. pantā,

vai

b) tā ir agresīva, kā izklāstīts 8. un 9. pantā.

[..]"

21 Direktīvas 2005/29 7. pantā "Maldinoša noklusēšana" ir noteikts:

"1. Komercpraksi uzskata par maldinošu, ja, attiecībā uz tās faktiem, ņemot vērā visas īpašības un apstākļus un saziņas līdzekļa nepilnības, tā noklusē būtisku informāciju, kas vidusmēra patērētājam ir vajadzīga, lai varētu pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, un tādējādi vidusmēra patērētājam liek vai var likt pieņemt lēmumu veikt darījumu, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis.

2. Par maldinošu noklusēšanu arī uzskata gadījumus, ja tirgotājs, ņemot vērā 1. punktā aprakstīto, tajā minēto būtisko informāciju slēpj vai sniedz neskaidri, nesaprotami, divdomīgi vai nepiemērotā laikā vai nenorāda uz komercprakses komercnolūku, ja tas jau no konteksta nav skaidrs, un ja tas jebkurā no minētajiem gadījumiem liek vai var likt vidusmēra patērētājam pieņemt tādu lēmumu par darījuma veikšanu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis.

[..]

5. Kopienas tiesību aktos noteiktās prasības informācijai, kuras attiecas uz komerciālo saziņu, tostarp reklāmu un tirgdarbību, un kuru nepilnīgs uzskaitījums atrodams II pielikumā, uzskata par būtiskām."

22 Atbilstoši šīs direktīvas II pielikumam informācija, kas tiek uzskatīta par būtisku tās 7. panta izpratnē, ir Direktīvas 2002/83 36. pantā, kā arī Direktīvas 2002/92 12. un 13. pantā minētā informācija.

Direktīva 2009/138

23 Direktīvas 2009/138 309. panta "Transponēšana" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu [185. panta] prasības līdz 2015. gada 31. martam.

Pirmajā daļā minētos normatīvos un administratīvos aktus piemēro no 2016. gada 1. janvāra.

[..]"

24 Saskaņā ar šīs direktīvas 310. pantu "Atcelšana" Direktīvu 2002/83 atceļ no 2016. gada 1. janvāra.

Direktīva 2014/65

25 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/ES un Direktīvu 2011/61/ES (OV 2014, L 173, 349. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/1034 (2016. gada 23. jūnijs) (OV 2016, L 175, 8. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2014/65"), 93. panta "Transponēšana" 1. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis līdz 2017. gada 3. jūlijam pieņem un publicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu direktīvas prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Dalībvalstis minētos pasākumus piemēro no 2018. gada 3. janvāra [..]."

26 Saskaņā ar Direktīvas 2014/65 94. pantu "Atcelšana" Direktīvu 2004/39 atceļ no 2018. gada 3. janvāra.

Polijas tiesības

Civilkodekss

27 *Kodeks cywilny* (Civilkodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlietās (turpmāk tekstā – "Civilkodekss"), 58. panta 1. punktā ir noteikts:

"Tiesisks darījums, kas ir pretrunā likumam vai kura mērķis ir apiet likumu, nav spēkā, ja vien attiecīgā tiesību normā nav paredzēts citādi, it īpaši, ja tajā ir paredzēts, ka spēkā neesošie tiesiskā darījuma noteikumi tiek aizstāti ar atbilstošajām likuma normām."

28 Civilkodeksa 808. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Apdrošināšanas ņēmējs var noslēgt apdrošināšanas līgumu par labu trešai personai. Apdrošināto var konkrēti nenosaukt līgumā, ja vien to neprasa apdrošināšanas priekšmets."

Likums par apdrošināšanu

29 2003. gada 22. maija *ustawa o działalności ubezpieczeniowej* (Likums par apdrošināšanas darbību; *Dz. U.*, Nr. 124, 1151. pozīcija) redakcijā, kas piemērojama pamatlietās (2010. gada *Dz. U.*, Nr. 11, 66. pozīcija) (turpmāk tekstā – "Likums par apdrošināšanu"), 13. panta 4. punktā bija noteikts:

"Attiecībā uz dzīvības apdrošināšanu, kas ir piesaistīta ieguldījumu fondam un kas ir minēta likuma pielikuma I sadaļas 3. grupā, apdrošināšanas sabiedrībai ir pienākums apdrošināšanas līgumā konkretizēt vai norādīt:

1) piedāvāto ieguldījumu fondu sarakstu;

2) kārtību, kādā aprēķināma atlīdzības summa un apdrošināšanas atpirkuma summa, tostarp kārtību, kādā izpērk ieguldījumu fonda daļas, un termiņus to pārvēršanai skaidrā naudā un atlīdzības izmaksai;

3) kārtību, kas regulē to, kā fondam ir jāinvestē savi līdzekļi, kas ietvertu it īpaši to aktīvu iezīmes, kas veido šo fondu, aktīvu atlases kritērijus, kā arī to diversifikācijas principus un citus ieguldīšanas ierobežojumus;

4) kārtību un termiņus ieguldījumu fonda daļu novērtēšanai;

5) kārtību, kādā aprēķināma izmaksu un visu citu maksu summa, ko atskaita no apdrošināšanas prēmijām vai ieguldījumu fonda;

6) kārtību, kādā apdrošināšanas prēmijas piešķir ieguldījumu fonda daļām, it īpaši 4. un 5. punktā paredzētajā apmērā, un prēmiju konvertēšanas fonda vienībās datumu."

30 Saskaņā ar Likuma par apdrošināšanu pielikumu tā I sadaļas 3. grupā ietilpst "dzīvības apdrošināšana, kas piesaistīta ieguldījumu fondam".

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-143/20

31 Polijā reģistrēta juridiska persona kā apdrošinājuma ņēmējs ar apdrošināšanas sabiedrību noslēdza tirgum piesaistītu grupas dzīvības apdrošināšanas līgumu, kas bija piesaistīts ieguldījumu fondam.

32 Šī līguma priekšmets bija apdrošināto iemaksāto apdrošināšanas prēmiju iekasēšana un ieguldīšana, izmantojot no šīm prēmijām izveidotu ieguldījumu fondu. Šī fonda nolikumā bija precizēts, ka minētās prēmijas tiks konvertētas ieguldījumu fonda daļās un ieguldītas ieguldījumu sabiedrības izdotos sertifikātos, kuru vērtība tika aprēķināta, pamatojoties uz indeksu.

33 Kā pretizpildījumu attiecīgā apdrošināšanas sabiedrība apņēmās izmaksāt pabalstus katra apdrošinātā nāves vai nodzīvošanas līdz noteiktam vecumam gadījumā apdrošināšanas laikposma beigās. Šie pabalsti nedrīkstēja būt mazāki par ieguldīto prēmiju summu, kam pieskaitītas jebkādas pozitīvas izmaiņas minētajā indeksā. Savukārt, ja apdrošināšanas līgums tiek izbeigts pirms tā spēkā esamības termiņa beigām, šī apdrošināšanas sabiedrība apņēmās atmaksāt katram apdrošinātajam summu, kas atbilst to ieguldījumu fondu daļu aktualizētajai vērtībai, kurās šīs prēmijas ir konvertētas.

34 Minētajā līgumā nebija precizēta ne kārtība, kādā tiek novērtētas attiecīgo ieguldījumu fondu daļas, visi šī fonda neto aktīvi un sertifikāti, kuros tika ieguldīti minētā fonda aktīvi, ne arī indeksa, uz kuru bija balstīta šo sertifikātu samaksa, vērtības aprēķina metode. Tomēr attiecīgā ieguldījumu fonda nolikumā bija norādīts, ka ieguldījumi ir pakļauti minēto sertifikātu emitenta kredītriskam.

35 Ar deklarāciju, kas stājās spēkā 2010. gada 8. oktobrī, A kā apdrošinātais uz piecpadsmit gadiem pievienojās grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kuru bija noslēgusi O, apņemoties maksāt sākotnējo prēmiju un pēc tam regulāras ikmēneša prēmijas. Pievienošanās notika, tiekoties ar O darbinieku vienā no šīs sabiedrības birojiem, un šīs tikšanās laikā šis darbinieks piedāvāja A noslēgt dzīvības apdrošināšanas līgumu, kas piesaistīts ieguldījumu fondam. Attiecīgā ieguldījumu fonda noteikumi, kā arī apdrošināšanas nosacījumi tika nodoti A viņa pievienošanās šim līgumam laikā.

36 Pēc septiņiem līguma darbības gadiem A izbeidza minēto līgumu būtiska ieguldīto līdzekļu vērtības samazinājuma dēļ. Attiecīgā apdrošināšanas sabiedrība viņam samaksāja atpirkuma summu, kas atbilst attiecīgo ieguldījumu fondu daļu vērtībai šī paša līguma izbeigšanas datumā un kas bija apmēram trešā daļa no viņa samaksātajām prēmijām, atskaitot likvidācijas izmaksas.

37 Uzskatot, ka ir cietis no maldinošas pārdošanas un negodīgas komercprakses, A cēla prasību par līdzekļu atgūšanu iesniedzējtiesā. Prasības pamatojumam A it īpaši pārmet O, ka tā ir maldinājusi viņu par ieguldījuma, kurā bija jāiegulda apdrošināšanas prēmijas, raksturu.

38 Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver, ka citu valodu versijās, izņemot poļu valodas versiju, Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, skatītā kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktu, un Direktīvas 2009/138 185. panta 3. punktā paredzētais informēšanas pirms līguma noslēgšanas pienākums, šķiet, prasa sniegt informāciju par dzīvības apdrošināšanas līgumiem, kas piesaistīti ieguldījumu fondiem, pakārtoto aktīvu veidu, specifikācijām un iezīmēm.

39 Ja šie pakārtotie aktīvi sastāv no atvasinātajiem produktiem, šajās tiesību normās esot noteikts pienākums paziņot tādu pašu informāciju, kāda ir prasīta Direktīvas 2004/39 19. panta 3. punktā un Direktīvas 2014/65 24. panta 4. punktā, proti, pilnīgu informāciju par šiem produktiem un ierosinātajām ieguldījumu stratēģijām, tostarp informāciju par minēto pakārtoto aktīvu novērtēšanas metodi un riskiem, kas saistīti ar minētajiem produktiem un to emitentu.

40 Proti, atzīstot, ka šīs direktīvas nav piemērojamas apdrošināšanas sabiedrībām, iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā Direktīvas 2004/39 10. apsvērumu, kā arī Direktīvas 2014/65 87. apsvērumu, esot likumīgi, izmantojot pastiprinātas informēšanas pienākumu, piemērot īpašu aizsardzību patērētājiem, kuri noslēdz ieguldījumu fondam piesaistītu dzīvības apdrošināšanas līgumu vai nu kā apdrošinājuma ņēmēji, vai arī kā apdrošinātie, kas ir grupas līguma dalībnieki, ja vien ar apdrošināšanas līgumu viņiem tiek pārdoti ieguldījumu produkti un it īpaši atvasinātie produkti.

41 No tā izrietot, ka šajā gadījumā attiecīgā apdrošināšanas sabiedrība un apdrošinājuma ņēmējs O nav pilnībā izpildījuši tiem uzlikto informēšanas pienākumu attiecībā uz apdrošināto A. Šī tiesa uzskata, ka tā turklāt varētu būt negodīga komercprakse Direktīvas 2005/29 5. un 7. panta izpratnē, jo tās 10. apsvērumā ir norādīts uz nepieciešamību nodrošināt īpaši augstu aizsardzību patērētājiem augsta riska finanšu produktu tirgū.

42 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšavas Voļas rajona tiesa Varšavā, Polija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2009/138] 185. panta 3. punkta i) apakšpunkts un Direktīvas [2002/83] 36. panta 1. punkts saistībā ar tās III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 12. punktu] ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tiek noslēgts tirgum piesaistīts dzīvības apdrošināšanas līgums (dzīvības apdrošināšanas līgums, kurš ir piesaistīts ieguldījumu fondam), kura pakārtotie aktīvi ir atvasinātie finanšu instrumenti (vai strukturēti finanšu instrumenti, kuros ietilpst atvasinātie finanšu instrumenti), apdrošinātājam vai apdrošinājuma ņēmējam (kurš piedāvā apdrošināšanu, izplata apdrošināšanas produktu vai "pārdod" apdrošināšanu) ir jāsniedz apdrošinātajam patērētājam informācija par pakārtotā instrumenta (atvasinātā finanšu instrumenta vai strukturēta finanšu instrumenta, kurā ietilpst atvasinātais finanšu instruments) veidu, specifikācijām un iezīmēm (angļu val. *indication of the nature*, vācu val. *Angabe der Art*, franču val. *indications sur la nature*) vai ir pietiekami norādīt tikai pakārtotā aktīva veidu, nesniedzot informāciju par šī instrumenta iezīmēm?

2) Vai tad, ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta atbilde, ka apdrošinātājam vai apdrošinājuma ņēmējam (kurš piedāvā šādu apdrošināšanu, izplata apdrošināšanas produktu, vai "pārdod" ieguldījumu fondam piesaistītu apdrošināšanu) ir jāsniedz patērētājam informācija par pakārtotā finanšu instrumenta (atvasinātā finanšu instrumenta vai strukturēta finanšu instrumenta, kurā ietilpst atvasinātais finanšu instruments) veidu, specifikācijām, iezīmēm, Direktīvas 2009/138 185. panta 3. punkta i) apakšpunkts un [Direktīvas 2002/83] 36. panta 1. punkts saistībā ar tās III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 12. punktu] ir jāinterpretē tādējādi, ka apdrošinātajam patērētājam sniegtajā informācijā par pamatā esošā instrumenta (atvasinātā finanšu instrumenta vai strukturēta finanšu instrumenta, kurā ietilpst atvasinātais instruments) veidu, specifikācijām un iezīmēm, ir jāiekļauj tāda pati informācija, kāda ir prasīta [..] Direktīvas [2004/39] 19. panta 3. punktā un Direktīvas [2014/65] 24. panta 4. punktā, proti, pilnīga informācija par atvasinātajiem finanšu instrumentiem un ierosinātajām ieguldījumu stratēģijām, kurā jāietver attiecīgi norādījumi par risku, kas saistīts ar ieguldījumiem šajos instrumentos vai konkrētām ieguldījumu stratēģijām, un brīdinājumi

par šādu risku, tostarp it īpaši informācija par pakārtotā instrumenta novērtēšanas metodoloģiju, ko apdrošināšanas periodā izmanto apdrošinātājs vai aprēķina aģents, informācija par risku, kurš ir saistīts ar atvasināto finanšu instrumentu un tā emitentu, tostarp informācija par atvasinātā finanšu instrumenta vērtības izmaiņām laika gaitā, atsevišķiem faktoriem, kuri nosaka šīs izmaiņas, un to ietekmi uz vērtību?

3) Vai Direktīvas 2009/138 185. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiek noslēgti tirgum piesaistīti dzīvības apdrošināšanas līgumi (kuri ir piesaistīti ieguldījumu fondam), kuru pakārtotais aktīvs ir atvasinātais finanšu instruments (vai strukturēts finanšu instruments, kurā ietilpst atvasinātais finanšu instruments), apdrošinātājam vai apdrošinājuma ņēmējam (kurš piedāvā šādu apdrošināšanu, izplata apdrošināšanas produktu vai "pārdod" apdrošināšanu) ir jāsniedz apdrošinātajam patērētājam tāda pati informācija, kāda ir prasīta Direktīvas 2004/39 19. panta 3. punktā un Direktīvas 2014/65 24. panta 4. punktā, proti, saprotama informācija par atvasinātajiem finanšu instrumentiem un ierosinātajām ieguldījumu stratēģijām, kurā jāietver attiecīgi norādījumi par risku, kas saistīts ar ieguldījumiem šajos instrumentos vai konkrētām ieguldījumu stratēģijām, un brīdinājumi par šādu risku, tostarp it īpaši informācija par pamatā esošā instrumenta novērtēšanas metodoloģiju, ko apdrošināšanas periodā izmanto apdrošinātājs vai aprēķina aģents, [un] informācija par risku, kurš ir saistīts ar atvasināto finanšu instrumentu un tā emitentu, tostarp informācija par atvasinātā finanšu instrumenta vērtības izmaiņām laika gaitā, atsevišķiem faktoriem, kuri nosaka šīs izmaiņas, un to ietekmi uz vērtību?

4) Vai tad, ja uz otro vai trešo jautājumu (vai abiem) tiek sniegta apstiprinoša atbilde, fakts, ka apdrošinātājs vai apdrošinājuma ņēmējs, kurš piedāvā tirgum piesaistītu dzīvības apdrošināšanu (kura ir piesaistīta ieguldījumu fondam), nav sniedzis apdrošinātajam patērētājam obligāto (otrajā un trešajā jautājumā norādīto) informāciju, piedāvājot apdrošināšanu patērētājam, ir negodīga komercprakse [Direktīvas 2005/29] 5. panta izpratnē, un vai obligātās informācijas nesniegšana ir maldinoša komercprakse šīs direktīvas 7. panta izpratnē?

5) Vai tad, ja gan uz otro, gan trešo jautājumu tiek sniegta noraidoša atbilde, fakts, ka apdrošinātājs vai apdrošinājuma ņēmējs (kurš piedāvā šādu apdrošināšanu, izplata apdrošināšanas produktu, vai "pārdod" tirgum piesaistītu dzīvības apdrošināšanu – dzīvības apdrošināšanu, kura ir piesaistīta ieguldījumu fondam) nav sniedzis patērētājam skaidru informāciju par to, ka ieguldījumu fonda līdzekļi (tādas apdrošināšanas gadījumā, kura piesaistīta ieguldījumu fondam) tiek ieguldīti atvasinātajos finanšu instrumentos (vai strukturētos produktos, kuros ietilpst atvasinātie finanšu instrumenti), ir negodīga komercprakse Direktīvas 2005/29 5. panta izpratnē un obligātas informācijas nesniegšana ir maldinoša komercprakse šīs direktīvas 7. panta izpratnē?

6) Vai tad, ja gan uz otro, gan trešo jautājumu tiek sniegta noraidoša atbilde, fakts, ka apdrošinātājs vai apdrošinājuma ņēmējs, kurš piedāvā tirgum piesaistītu dzīvības apdrošināšanu (kura ir piesaistīta ieguldījumu fondam), nav sniedzis patērētājam detalizētu informāciju par tāda finanšu instrumenta iezīmēm, kurā tiek ieguldīti ieguldījumu fonda līdzekļi (dzīvības apdrošināšanas, kas piesaistīta ieguldījumu fondam gadījumā), tostarp informāciju par šāda finanšu instrumenta darbības principiem situācijā, kad tas ir atvasinātais finanšu instruments (vai strukturēts instruments, kurā ietilpst atvasinātais finanšu instruments), ir negodīga komercprakse Direktīvas 2005/29 5. pantā izpratnē un obligātas informācijas nesniegšana ir maldinoša komercprakse šīs direktīvas 7. panta izpratnē?"

Lieta C-213/20

43 2011. gada 29. jūlijā A, sabiedrība, kas darbojas banku nozarē, kā apdrošinājuma ņēmējs ar apdrošināšanas sabiedrību *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie* noslēdza tirgum piesaistītu grupas dzīvības apdrošināšanas līgumu, kas bija piesaistīts ieguldījumu fondam.

44 Šī līguma priekšmets bija to apdrošināšanas prēmiju iekasēšana un ieguldīšana, kuras apdrošinātie iemaksā ieguldījumu fondā. Šī fonda reglamentā, kas ir apdrošināšanas līgumā iekļauts līguma tipveida noteikums, bija precizēts, ka šīs prēmijas, atskaitot ikmēneša administratīvo maksājumu, ko iekasē šī apdrošināšanas sabiedrība, bija paredzētas, lai iegādātos minētā fonda daļas, no kurām katrai ir sākotnēja vienības vērtība. Pēc tam šajā pašā fondā iemaksātās summas tika pilnībā ieguldītas strukturētās obligācijās, kuru samaksa ir balstīta uz to emitenta noteiktu indeksu.

45 Šajā reglamentā bija aprakstīti ar ieguldījumiem saistītie riski, piemēram, riski, kas saistīti ar šī indeksa samazināšanos finanšu tirgu attīstības rezultātā, kā arī risks zaudēt daļu no ieguldītajām prēmijām, ja apdrošināšanas līgums tiek izbeigts pirms apdrošināšanas laikposma beigām, norādot, ka attiecīgo apdrošināšanas sabiedrību nevar saukt pie atbildības par šiem riskiem.

46 Ar atsevišķām deklarācijām, kas iesniegtas 2011. gada 28. un 30. novembrī, G. W. un E. S. kā apdrošinātie uz piecpadsmit gadiem pievienojās grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, ko bija noslēgusi sabiedrība A, apņemoties maksāt sākotnējo prēmiju un pēc tam regulāras ikmēneša prēmijas. Šī pievienošanās notika šīs sabiedrības telpās vienā vienīgā sanāksmē ar tās darbiniekiem, kuri tiek dēvēti par "klientu padomdevējiem" un kuri viņiem attiecīgo apdrošināšanas produktu prezentēja kā ieguldījumu, kas izpaužas kā sistemātisks krājnoguldījums. Šīs sanāksmes laikā G. W. un E. S. saņēma pievienošanās piedāvājumu un grupas dzīvības apdrošināšanas līguma tipveida noteikumus, proti, vispārējos apdrošināšanas nosacījumus un attiecīgā ieguldījumu fonda reglamentu, un iesniedza savas pievienošanās deklarācijas. Minētā sabiedrība par savu iesaistīšanos saņēma komisijas naudu no attiecīgās apdrošināšanas sabiedrības.

47 Kad G. W. un E. S. pievienojās grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, viņi parakstīja rakstisku dokumentu, no kura izrietēja, ka, pirmkārt, apdrošināšanas periodā attiecīgā ieguldījumu fonda daļu vērtība varēja ievērojami svārstīties atkarībā no finanšu instrumentu, kuros šis fonds iegulda, novērtējuma. Otrkārt, risks, kas izriet no šo finanšu instrumentu emitenta saistību neizpildes iespējamības, bija raksturīgs produktam, kurš, nebūdams bankas ieguldījums, negarantēja, ka apdrošinātais atgūs ieguldījumu. Savukārt dokumentācija par minēto finanšu instrumentu pirkuma nosacījumiem, kuros būtu ietverta norāde par īpašiem ar tiem saistītiem ieguldījumu riska faktoriem, netika paziņota G. W. un E. S.

48 Pēc astoņu gadu darbības, kuras laikā attiecīgā ieguldījumu fonda daļu vērtība pakāpeniski samazinājās, G. W. izbeidza savu līgumu no 2019. gada 23. janvāra. Attiecīgā apdrošināšanas sabiedrība viņai samaksāja atpirkuma summu, kas atbilst viņai piederošo šo fondu daļu vērtībai un kas bija aptuveni divas trešdaļas no viņas samaksātajām prēmijām, atskaitot likvidācijas izmaksas. Savukārt E. S. datumā, kad tika iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-213/20, nebija izbeidzis līgumu.

49 G. W. un E. S. cēla prasību iesniedzējtiesā par samaksāto prēmiju atmaksāšanu pret apdrošināšanas sabiedrību *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie*, apgalvojot, ka, tā kā šis uzņēmums nav izpildījis savus informēšanas pienākumus attiecībā uz attiecīgajam apdrošināšanas līgumam pakārtoto aktīvu raksturu un visiem ar tiem saistītajiem riskiem, šis līgums un to individuālās pievienošanās tam deklarācijas nav spēkā.

50 Šajā saistībā iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, ka, lai gan tas formāli nav puse līgumā, kas noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju un kam ir grupas dzīvības apdrošināšanas līguma par labu trešai personai forma Civilkodeksa 808. panta 1. punkta izpratnē, apdrošinātais, kurš tam pievienojas, uzņemas apdrošinājuma ņēmēja pienākumu maksāt prēmijas un uzņemas ieguldījumu faktisko ekonomisko slogu un ar to saistīto risku. Līdz ar to rodoties jautājums, vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā ir noteikts, ka šīs direktīvas III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktā minētā informācija arī ir jānodod šī apdrošinātā rīcībā.

51 Otrkārt, iesniedzējtiesa jautā par jēdziena "norāde par pakārtoto aktīvu veidu" tvērumu šīs pēdējās minētās tiesību normas izpratnē. Šajā ziņā, uzsverot prasību saglabāt līdzsvarotu saikni starp sniegtās informācijas apjomu un tās sarežģītības pakāpi, šī tiesa norāda, ka tiesiskās attiecības starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošināto, kas uzņemas ieguldījumu riskus, varētu pamatot to, ka tas saņem visu informāciju par finanšu produktu raksturu un ar to saistītajiem riskiem un ka šajā saistībā apdrošināšanas sabiedrība tam nosūta visu informāciju par šiem produktiem, ko tā saņem no to emitenta.

52 Jautājums, ko iesniedzējtiesa uzdod kā trešo, attiecas uz brīdi, kad ir jāizpilda informēšanas pirms līguma noslēgšanas pienākums un it īpaši uz to, kā interpretēt [informēšanas] pirms apdrošināšanas līguma noslēgšanas jēdzienu Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta izpratnē. Šī tiesa norāda, ka Polijas tiesību normā, ar kuru ir transponēts šis pants, tas ir, Likuma par apdrošināšanu 13. panta 4. punktā, ir paredzēts vienīgi, ka informācija par juridiskajām attiecībām, tostarp ieguldījumu fondu aktīvu iezīmes, tiek iekļautas apdrošināšanas tipveida līgumā. Šajā saistībā tādējādi tai ir šaubas, vai, lai informēšanas pienākumam neatņemtu tā lietderīgo iedarbību, nebūtu jāpieprasa, lai informācijas paziņošanas apdrošinātajam stadija būtu skaidri nošķirta no līguma noslēgšanas stadijas.

53 Ceturtkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka Polijas tiesībās parasti tiek uzskatīts, ka tiesisko attiecību informatīva rakstura elementi neietilpst tās galvenajā priekšmetā, jo tie tieši nenosaka pušu tiesības un pienākumus. Ņemot vērā Direktīvas 2002/83 III pielikumā uzskaitītās informācijas apjomu un nozīmi, tā tomēr šaubās, vai šīs direktīvas 36. panta 1. punktu, skatītu kopā ar tās 52. apsvērumu, varētu interpretēt tādējādi, ka tajā paredzētais informēšanas pienākums ir apdrošināšanas līguma vai pat tiesisko attiecību, kurām apdrošinātais pievienojas, būtisks elements.

54 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka valsts tiesībās nav paredzēts juridiskais pamats, kas ļautu konstatēt šo tiesisko attiecību spēkā neesamību šī pienākuma sniegt informāciju iespējamā pārkāpuma dēļ. Pirmkārt, Civilkodeksa 58. panta 1. punkts par tiesību aktu spēkā neesamību parasti tiekot interpretēts tādējādi, ka tajā ir atsauce tikai uz tiesību akta satura vai priekšmeta nesaderību ar likumu, otrkārt, valsts tiesībās neesot nekāda īpaša tiesiskā regulējuma šajā ziņā un, treškārt, vispārējo noteikumu par piekrišanas trūkumiem piemērošana esot pakļauta stingriem nosacījumiem, proti, viena gada termiņa ievērošanai un fakta konstatēšanai, ka kļūda ir bijusi būtiska un ka tā ir saistīta ar tiesību akta saturu. Līdz ar to iesniedzējtiesa uzskata, ka vēl ir jānosaka, vai Direktīvā 2002/83 ir regulētas minētā informēšanas pienākuma pārkāpuma konstatēšanas juridiskās sekas.

55 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšavas Voļas rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2002/83] 36. panta 1. punkts kopsakarā ar tās [..] III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 12. punktu] ir jāsaprot tādējādi, ka pienākums darīt zināmu tajā norādīto informāciju attiecas arī uz apdrošināto, kurš vienlaikus nav apdrošinājuma ņēmējs un kurš kā patērētājs un kā faktiskais ieguldītājs, kas nodrošina naudas līdzekļus, kuri tiek maksāti kā apdrošināšanas prēmija, pievienojas grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kurš piesaistīts ieguldījumu fondam un kurš noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu?

2) Vai apstiprinošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts kopsakarā ar šīs pašas direktīvas III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktu] ir jāsaprot tādējādi, ka tādu tiesisko attiecību kā pirmajā jautājumā ietvaros pienākums informēt par kapitāla aktīvu, kas saistīti ar ieguldījumu fondu, iezīmēm nozīmē arī, ka apdrošinātais patērētājs pilnīgā un saprotamā veidā ir jāinformē par visiem riskiem, to veidiem un apmēru, kas saistīti ar ieguldījumiem šī fonda aktīvos (tādos kā strukturētās obligācijas vai atvasināti instrumenti), vai arī minētā noteikuma izpratnē pietiek sniegt apdrošinātajam tikai pamatinformāciju par galvenajiem riska, kas saistīts ar līdzekļu ieguldīšanu ar ieguldījumu fonda starpniecību, veidiem?

3) Vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts kopsakarā ar šīs pašas direktīvas III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktu] ir jāsaprot tādējādi, ka pirmajā un otrajā jautājumā aprakstīto tiesisko attiecību ietvaros no tā izriet pienākums informēt patērētāju, kas pievienojas dzīvības apdrošināšanas līgumam kā apdrošinātais, par visiem ieguldījumu riskiem un ar tiem saistītajiem apstākļiem, par kuriem aktīvu (strukturēto obligāciju vai atvasināto instrumentu), kas ietilpst ieguldījumu fondā sastāvā, emitents ir informējis apdrošinātāju?

4) Vai apstiprinošas atbildes uz iepriekšējajiem jautājumiem gadījumā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts [...] ir jāinterpretē tādējādi, ka patērētājam, kas pievienojas grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kurš piesaistīts ieguldījumu fonam, kā apdrošinātais, ir jāsaņem informācija par kapitāla aktīvu iezīmēm un ar ieguldījumiem šajos aktīvos saistītajiem riskiem pirms līguma noslēgšanas, atsevišķas pirmslīguma procedūras ietvaros, proti, vai tas ir pretrunā ar šādu valsts tiesību normu [kā Likuma par apdrošināšanas darbību] 13. panta 4. punkts, [..] saskaņā ar kuru pietiek norādīt šo informāciju tikai apdrošināšanas līgumā tā noslēgšanas laikā, un informācijas saņemšanas brīdis nav skaidri noteikts un atdalīts pievienošanās līgumam procedūrā?

5) Vai apstiprinošas atbildes uz pirmajiem trim jautājumiem gadījumā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts kopsakarā ar šīs pašas direktīvas III pielikuma [A punkta a) apakšpunkta 11. un 12. punktu] ir jāinterpretē arī tādējādi, ka tajā noteiktā informēšanas pienākuma izpilde ir jāuzskata par būtisku grupas dzīvības apdrošināšanas, kas piesaistīta ieguldījumu fondam, elementu, un vai rezultātā konstatējumam, ka šis pienākums nav izpildīts pareizi, var būt tādas sekas, ka apdrošinātajam patērētājam tiek piešķirtas tiesības pieprasīt atmaksāt visas samaksātās apdrošināšanas prēmijas iespējamās līguma spēkā neesamības konstatēšanas dēļ vai tā spēkā neesamības *ab initio* dēļ vai arī iespējamas individuālas pievienošanās minētajam līgumam deklarācijas spēkā neesamības konstatēšanas dēļ?"

Tiesvedība Tiesā

56 Ar 2021. gada 23. marta lēmumu lietas C-143/20 un C-213/20 tika apvienotas mutvārdu procesam un galīgā nolēmuma pieņemšanai saskaņā ar Tiesas Reglamenta 54. pantu.

57 Tajā pašā dienā atbilstoši Reglamenta 61. panta 1. punktam pamatlietas puses un citas Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas tika aicinātas rakstveidā atbildēt uz dažiem jautājumiem. Pamatlietas puses lietā C-213/20, Polijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija iesniedza atbildes uz šiem jautājumiem.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

58 Pirms tiek atbildēts uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, vispirms ir jānosaka pamatlietās piemērojamās Savienības tiesību normas.

59 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka no lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, pirmkārt, attiecībā uz lietu C-143/20 izriet, ka prasītāja pamatlietā tika apdrošināta, sākot no 2010. gada 8. oktobra, līdz ar to grupas dzīvības apdrošināšanas līguma, kuram tā pievienojās, noslēgšana, tāpat kā viņas deklarācija par pievienošanos šim līgumam, noteikti notika pirms šī datuma. Otrkārt, runājot par lietu C-213/20, pamatlietā aplūkotais grupas dzīvības apdrošināšanas līgums tika noslēgts 2011. gada 29. jūlijā un prasītāji pamatlietā tam pievienojās ar deklarācijām, kas iesniegtas, attiecīgi, 2011. gada 28. novembrī un 30. novembrī.

60 Saskaņā ar Direktīvas 2009/138 309. panta 1. punktu un 310. pantu tās 185. pants, kura transponēšanas termiņš beidzās 2015. gada 31. martā, ir piemērojams tikai no 2016. gada 1. janvāra, proti, datuma, no kura tika atcelta Direktīva 2002/83. No tā izriet, ka pamatlietās ir piemērojamas tikai pēdējās minētās direktīvas normas.

61 Līdz ar to, pirmkārt, ja saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestajā valsts tiesu un Tiesas sadarbības procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas tai ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo lietu, vajadzības gadījumā pārformulējot tai uzdotos jautājumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 26. oktobris, *PL Holdings*, C-109/20, EU:C:2021:875, 34. punkts un tajā minētā judikatūra), uzdotie jautājumi ir jāsaprot tādējādi, ka tie attiecas tikai uz Direktīvas 2002/83 interpretāciju, izslēdzot Direktīvas 2009/138 noteikumu interpretāciju. Otrkārt, tā kā tā attiecas tikai uz šīs pēdējās minētās direktīvas 185. panta 4. punkta interpretāciju, uz trešo jautājumu lietā C-143/20 nav jāatbild.

62 Tāpat, ciktāl otrais jautājums šajā lietā attiecas uz Direktīvas 2014/65 24. panta 4. punktu, kurš saskaņā ar tās 93. panta 1. punktu un 94. pantu ir piemērojams tikai no 2018. gada 3. janvāra, datuma, kad tika atcelta Direktīva 2004/39, šis jautājums ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas tikai uz šīs pēdējās minētās direktīvas 19. panta 3. punktu.

Par pirmo jautājumu lietā C-213/20

63 Ar pirmo jautājumu lietā C-213/20 iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā minētā informācija ir jāpaziņo patērētājam, kurš kā apdrošinātais ir pievienojies tirgum piesaistītam grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kas ir piesaistīts ieguldījumu fondam un kas ir noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu.

64 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāprecizē, ka no iesniedzējtiesas nolēmumiem un Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, pirmkārt, ka pamatlietā aplūkotie līgumi ir tirgum piesaistīti dzīvības apdrošināšanas līgumi, kas ir saistīti ar ieguldījumu fondiem (turpmāk tekstā – "*unit-linked* līgumi"). Šiem līgumiem ir atvērts un grupas raksturs, jo tie ir noslēgti starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu, lai piedāvātu patērētājiem, kas šo līgumu noslēgšanas brīdī vēl nav zināmi, tiem pievienoties pēc to noslēgšanas, iesniedzot individuālu un atsevišķu pievienošanās deklarāciju.

65 Otrkārt, ar šo deklarāciju šis patērētājs uzņemas apdrošinātā statusu un apņemas samaksāt sākotnējo prēmiju un pēc tam – regulāras ikmēneša prēmijas apdrošināšanas sabiedrībai. Šīs prēmijas tiek konvertētas ieguldījumu fonda daļās, kas tiek sauktas par "vērtspapīru vienībām", un pēc tam tās tiek ieguldītas finanšu instrumentos, no kuriem ir atkarīga šo daļu, kas veido *unit-linked* līgumiem pakārtotos aktīvus, vērtība. Kā atlīdzību par samaksātajām prēmijām apdrošināšanas sabiedrība apņemas izmaksāt minētajam patērētājam pabalstus nāves vai nodzīvošanas līdz noteiktam vecumam gadījumā apdrošināšanas laikposma beigās vai gadījumā, ja apdrošināšanas līgums tiek izbeigts pirms šī termiņa, atmaksāt viņam summu, kas ir vienāda ar to ieguldījumu fondu daļu aktualizēto vērtību, kurās šīs prēmijas ir tikušas konvertētas.

66 Treškārt, pievienošanās grupas *unit-linked* līgumiem procedūru pārvalda vienīgi apdrošinājuma ņēmējs uzņēmums, kas piedāvā patērētājiem pievienoties šiem līgumiem kā uz apdrošināšanu balstīta finanšu ieguldījuma veidu un saņem to gribas izpausmes šajā ziņā kā pievienošanās deklarācijas, vienlaikus saņemot apdrošināšanas sabiedrības komisijas maksu par iesaistīšanos.

67 Kad tas ir precizēts, pirmkārt, jānorāda, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru pirms apdrošināšanas līguma noslēgšanas apdrošinājuma ņēmējam ir jāpaziņo vismaz šīs direktīvas III pielikuma A daļā uzskaitītā informācija, nav ietverta jēdzienu "apdrošināšanas līgums" un "apdrošinājuma ņēmējs" definīcija, kā arī tajā nav nevienas atsauces uz valsts tiesībām attiecībā uz šo jēdzienu nozīmi.

68 Tādējādi gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka minētie jēdzieni ir jāuzskata par autonomiem Savienības tiesību jēdzieniem, kas tās teritorijā ir jāinterpretē vienveidīgi, ņemot vērā ne tikai šīs tiesību normas tekstu, bet arī kontekstu, kādā tā iekļaujas, un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītos mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 1. marts, *González Alonso*, C-166/11, EU:C:2012:119, 25. punkts, kā arī 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c., C-542/16, EU:C:2018:369, 49. punkts).

69 Pirmkārt, attiecībā uz jēdzienu "apdrošinājuma ņēmējs" ir jānorāda, pirmām kārtām, kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 79. punktā, ka Direktīvas 2002/83 sistēmā, lai gan jēdziens "apdrošinājuma ņēmējs" parasti nozīmē pieprasīto personu apdrošināšanas līgumam raksturīgās tiesiskajās attiecībās, tas ne vienmēr aprobežojas ar personu, kura ar apdrošināšanas sabiedrību ir noslēgusi apdrošināšanas līgumu, jo šajā direktīvā arī apdrošinātajam ir atzītas no šī līguma izrietošās tiesības un pienākumi.

70 Tas it īpaši izriet no minētās direktīvas 2., 35., 39. un 50. apsvēruma, kā arī no atbilstošajām tās normām tehnisko rezervju un finanšu atjaunošanas pasākumu jomā, kurās ir minēta prasība aizsargāt apdrošināto intereses un tiesības, kas tiem izriet no apdrošināšanas līguma. Tādu pašu secinājumu var izdarīt no identiskajiem šīs pašas direktīvas 14. panta 5. punkta pirmās daļas, kā arī no tās 53. panta 6. punkta pirmās daļas noteikumiem attiecībā uz portfeļa pārcelšanu starp

apdrošināšanas sabiedrībām, no kuriem izriet, ka uz apdrošinātajiem šīs tiesību normas attiecas tāpat kā uz apdrošinājuma ņēmējiem, jo viņiem ir no apdrošināšanas līguma izrietošās tiesības un pienākumi.

71 Otrām kārtām, šādu interpretāciju apstiprina Direktīvā 2002/83 izvirzītie mērķi. No tās 2. un 5. apsvēruma izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt apdrošinājuma ņēmēju un apdrošināšanas atlīdzības saņēmēju pienācīgu aizsardzību visās dalībvalstīs un palīdzēt jebkuram apdrošinājuma ņēmējam vērsties pie jebkura apdrošinātāja (spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *kunsthaus muerz*, C-20/19, EU:C:2020:273, 34. punkts).

72 Šajā kontekstā minētās direktīvas 52. apsvērumā ir noteikts, ka patērētāja rīcībā jābūt informācijai, kas vajadzīga, lai izraudzītos savām vajadzībām vispiemērotāko līgumu, un tādēļ ir jāsaskaņo minimālie noteikumi, lai nodrošinātu, ka patērētājs saņem skaidru un precīzu informāciju it īpaši par viņam piedāvāto produktu būtiskajām iezīmēm.

73 Lai sasniegtu šo informēšanas mērķi, Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā ir paredzēts, ka pirms apdrošināšanas līguma noslēgšanas apdrošinājuma ņēmējiem ir jātiek paziņotai vismaz šīs direktīvas III pielikuma A punktā uzskaitītajai informācijai (pēc analoģijas skat. spriedumus, 2002. gada 5. marts, *Axa Royale Belge*, C-386/00, EU:C:2002:136, 21. punkts; 2013. gada 19. decembris, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 25. punkts, un 2015. gada 29. aprīlis, *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij*, C-51/13, EU:C:2015:286, 20. punkts).

74 Tādējādi Tiesa būtībā ir nospriedusi, ka jebkāda jēdziena "apdrošinājuma ņēmējs" šī 36. panta 1. punkta izpratnē šaura interpretācija būtu pretrunā Direktīvas 2002/83 mērķiem, jo tas nozīmētu ar šo direktīvu apdrošinātajiem piešķirtās aizsardzības ierobežojumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *kunsthaus muerz*, C-20/19, EU:C:2020:273, 35. punkts).

75 Šādos apstākļos tādējādi no Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta sistēmiskas un teleoloģiskas interpretācijas izriet, ka saistībā ar tajā paredzēto pienākumu sniegt informāciju pirms līguma noslēgšanas jēdziens "apdrošinājuma ņēmējs" attiecas uz personu, kura ir piedāvājuma adresāts tiesiskajās attiecībās, kas raksturīgas apdrošināšanas līgumam, un kurai tādējādi ir jāizvēlas apdrošināšanas produkts un jāuzņemas no tā izrietošās tiesības un pienākumi tādējādi, ka šis jēdziens ietver arī personas, kuras ir pievienojušās grupas apdrošināšanas līgumam, iesniedzot deklarāciju apdrošinājuma ņēmēja uzņēmumam, un tādējādi uzņēmušās apdrošinātā statusu šāda līguma mērķiem.

76 Otrkārt, attiecībā uz jēdzienu "apdrošināšanas līgums" šīs pašas tiesību normas izpratnē jānorāda, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka *unit-linked* līgumi ietilpst Direktīvas 2002/83 materiālajā piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 1. marts, *González Alonso*, C-166/11, EU:C:2012:119, 29. punkts).

77 Turklāt no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka apdrošināšanas darbības vispārpieņemtajā izpratnē raksturo tas, ka apdrošinātājs apņemas, iepriekš iekasējot prēmiju, nodrošināt apdrošinātajam apdrošinātā riska iestāšanās gadījumā maksājumu, par ko ir notikusi vienošanās līguma noslēgšanas brīdī (spriedumi, 2015. gada 26. marts, *Litaksa*, C-556/13, EU:C:2015:202, 28. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2020. gada 8. oktobris, *United Biscuits (Pensions Trustees)* un *United Biscuits Pension Investments*, C-235/19, EU:C:2020:801, 30. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Šādu darījumu priekšnoteikums pēc būtības ir līgumattiecības starp

apdrošināšanas pakalpojuma sniedzēju un personu, kuras riskus sedz apdrošināšana, t.i., apdrošināto (spriedums, 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c., C-542/16, EU:C:2018:369, 50. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

78 Tādējādi Tiesa saistībā ar Direktīvu 2002/92 ir nospriedusi, ka, ciktāl apdrošināšanas sabiedrība apņemas apdrošinātās personas nāves gadījumā vai cita notikuma iestāšanās gadījumā izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību pret šī apdrošinātā samaksāto prēmiju, šādas apdrošināšanas attiecības ietilpst šajā direktīvā minētajā jēdzienā "apdrošināšanas līgums" (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c., C-542/16, EU:C:2018:369, 51. punkts).

79 Šī interpretācija var attiekties arī uz jēdzienu "apdrošināšanas līgums" Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta izpratnē.

80 Šajā gadījumā, kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 64.–66. punktā, patērētājs, kurš nolemj pievienoties grupas *unit-linked* līgumam, tādējādi pieņem apdrošinājuma ņēmēja uzņēmuma izteikto apdrošināšanas piedāvājumu. Līdz ar to šis patērētājs apņemas maksāt apdrošināšanas sabiedrībai apdrošināšanas prēmijas kā atlīdzību par tās sniegtajiem pakalpojumiem nāves vai nodzīvošanas līdz noteiktam vecumam gadījumā apdrošināšanas laikposma beigās. Tādējādi minētais patērētājs uzņemas tipiskas tiesības un pienākumus, kas paredzēti minētajā līgumā, un kļūst par apdrošināšanas attiecību ar šo uzņēmumu daļu.

81 Šādos apstākļos šīs apdrošināšanas attiecības starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošināto patērētāju pašas par sevi ietilpst jēdzienā "apdrošināšanas līgums" Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta izpratnē, līdz ar to patērētājs, kurš kļūst par to pusi, pievienojoties grupas *unit-linked* līgumam, ietilpst jēdzienā "apdrošinājuma ņēmējs" šīs tiesību normas izpratnē. Tam, vai šis patērētājs oficiāli kļūst arī par minētā grupas līguma, kas noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu, pusi, šajā saistībā nav nozīmes.

82 Līdz ar to minētajam patērētājam pirms tā pievienošanās grupas *unit-linked* līgumam ir jāsaņem minētajā tiesību normā paredzētā informācija, kas viņam ļauj izdarīt informētu tā apdrošināšanas produkta izvēli, kura vislabāk atbilst viņa vajadzībām.

83 Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, kas tai ļautu atrisināt pamatlietas, otrkārt, vēl ir jānosaka struktūra, kurai ir jāizpilda Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā paredzētais šī patērētāja informēšanas pirms līguma noslēgšanas pienākums.

84 Šajā ziņā jānorāda, ka šajā tiesību normā nav tieši identificēta struktūra, kurai ir minētais informēšanas pienākums.

85 Protams, Tiesa jau ir nospriedusi, ievērojot tiesību normu pirms Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta, kas bija formulēta identiski šai pēdējai minētajai tiesību normai, ka Savienības tiesības uzliek apdrošināšanas sabiedrībai šādu apdrošinājuma ņēmēja informēšanas pienākumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Rust-Hackner* u.c., no C-355/18 līdz C-357/18 un C-479/18, EU:C:2019:1123, 85. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

86 Tomēr jāņem vērā arī grupas *unit-linked* līgumu īpatnības. It īpaši no apsvērumiem, kas ir izklāstīti, attiecīgi, šī sprieduma 64. un 66. punktā, izriet, pirmkārt, ka šo līgumu noslēgšanas un pievienošanās tiem procedūras pēc to rakstura nozīmē divu atsevišķu apdrošināšanas attiecību radīšanu, no kurām pirmās starp apdrošināšanas sabiedrību un šī līguma [apdrošināšanas]

ņēmēju uzņēmumu ir radušās, noslēdzot šo līgumu, un otrās – iespējamās un pēc pirmajām – starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošināto patērētāju ir radušās, pamatojoties uz deklarāciju par pievienošanos šim līgumam.

87 Otrkārt, šī patērētāja pievienošanās minētajam līgumam procedūras ietvaros apdrošinājuma ņēmējs uzņēmums darbojas kā "apdrošināšanas starpnieks" Direktīvas 2002/92 2. panta 5. punkta, skatīta tās 9. un 11. apsvēruma gaismā, izpratnē un tādējādi uz to attiecas šajā direktīvā paredzētie noteikumi atbilstoši tās 1. panta 1. punktam un 2. punkta b) apakšpunktam.

88 Proti, šis apdrošinājuma ņēmējs uzņēmums par atlīdzību veic apdrošināšanas starpniecības darbību minētās direktīvas 2. panta 3. punkta izpratnē, kuras būtība ir piedāvāt patērētājiem pievienoties grupas *unit-linked* līgumam un tādējādi, kā tas ir norādīts šī sprieduma 80. un 81. punktā, noslēgt dzīvības apdrošināšanas līgumu ar apdrošināšanas sabiedrību, kā arī sniegt finanšu konsultācijas saistībā ar šo patērētāju samaksāto apdrošināšanas prēmiju veidotā kapitāla ieguldīšanu aktīvos, kas pakārtoti grupas *unit-linked* līgumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c., C-542/16, EU:C:2018:369, 47.–54. un 58. punkts).

89 Šādos apstākļos, kopā aplūkojot Direktīvu 2002/83 un Direktīvu 2002/92, jāsecina, ka, pirmkārt, apdrošināšanas sabiedrībai pirms grupas *unit-linked* līguma noslēgšanas ir pienākums paziņot vismaz Direktīvas 2002/83 III pielikuma A punktā uzskaitīto informāciju uzņēmumam, kas ir šī līguma adresāts, saskaņā ar tās 36. panta 1. punktu.

90 Ņemot vērā šāda līguma raksturu, kurš ir paredzēts izplatīšanai galapatērētājiem, un prasību, lai viņi saņemtu šo informāciju pirms pievienošanās minētajam līgumam, lai varētu izvēlēties apdrošināšanas produktu, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām, kura izriet no šīs direktīvas 36. panta 1. punkta, kā tas ir interpretēts šī sprieduma 82. punktā, apdrošināšanas sabiedrībai minētā informācija ir jāsniedz skaidri, precīzi un saprotami minētajiem patērētājiem, lai to vēlāk tiem nodotu pievienošanās šim pašam līgumam laikā.

91 Otrkārt, uzņēmumam, kas noslēdz grupas *unit-linked* līgumu un kas rīkojas kā apdrošināšanas starpnieks, pirms šīs pievienošanās visiem patērētājiem, kuri pievienojas šim līgumam, ir jāsniedz tāda pati informācija, kādu tam ir sniegusi apdrošināšanas sabiedrība. Tiem ir jāpievieno jebkādi citi precizējumi, kas būtu nepieciešami, ņemot vērā šī patērētāja prasības un vajadzības, kuras ir jānosaka, pamatojoties uz minētā patērētāja sniegto informāciju. Šie precizējumi ir jāpielāgo, ņemot vērā minētā līguma sarežģītību, un tie ir jāformulē skaidri un precīzi un saprotami tam pašam patērētājam saskaņā ar Direktīvas 2002/92 12. panta 3. punktu un 13. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

92 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu lietā C-213/20 ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā minētā informācija ir jāpaziņo patērētājam, kurš kā apdrošinātais piedalās grupas *unit-linked* līgumā, kas noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu. Apdrošināšanas sabiedrībai šī informācija ir jāpaziņo apdrošinājuma ņēmējam uzņēmumam, kam tā ir jānodod šim patērētājam pirms tā pievienošanās šim līgumam, pievienojot jebkādus citus precizējumus, kas varētu izrādīties vajadzīgi, ņemot vērā tā prasības un vajadzības saskaņā ar šo tiesību normu, skatītu kopā ar Direktīvas 2002/92 12. panta 3. punktu.

Par pirmo un otro jautājumu lietā C-143/20, kā arī par otro un trešo jautājumu lietā C-213/20

93 Ar pirmo un otro jautājumu lietā C-143/20, kā arī ar otro un trešo jautājumu lietā C-213/20, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts, skatīts kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka norādēm par pakārtoto aktīvu raksturu, kas ir jāpaziņo patērētājam pirms tā pievienošanās grupas *unit-linked* līgumam, ir jāietver norādes uz šo pakārtoto aktīvu iezīmēm un, apstiprinošas atbildes gadījumā, vai šīm norādēm:

– ir jāietver izsmeļoša informācija par visu risku, kas saistīti ar ieguldījumiem minētajos pakārtotajos aktīvos, raksturu un apmēru, un

– ir jāietver tā pati informācija, ko šo pašu pakārtoto aktīvu veidojošo finanšu instrumentu emitents ir paziņojis apdrošināšanas sabiedrībai atbilstoši Direktīvas 2004/39 19. panta 3. punktam.

94 Šajā ziņā no šī sprieduma 68. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka, tā kā Direktīvā 2002/83 nav sniegta definīcija un atsauce uz valsts tiesībām, jēdziena "norāde par pakārtoto aktīvu veidu apdrošināšanā ar mainīga daļu kapitāla [ar tirgum piesaistītām] polisēm" šīs direktīvas III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punkta izpratnē nozīme ir meklējama, ņemot vērā ne tikai tā tekstu, bet arī kontekstu, kādā iekļaujas šī tiesību norma, un minētās direktīvas mērķi.

95 Protams, ņemot vērā minētās tiesību normas formulējumu, šis jēdziens varētu tikt saprasts tādējādi, ka tas attiecas tikai uz tādu norādi par ieguldījumu fondam pakārtotos aktīvus veidojošo finanšu instrumentu veidu, ar kuru ir saistīts attiecīgais apdrošināšanas līgums. Tomēr no šīs pašas tiesību normas sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas izriet, ka minētais jēdziens ir jāinterpretē plaši – kā tāds, kas attiecas uz šo aktīvu iezīmēm.

96 Kā norādīts šī sprieduma 72. un 73. punktā, no Direktīvas 2002/83 52. apsvēruma un 36. panta 1. punkta, skatot tos kopsakarā, izriet, ka šajā tiesību normā paredzētā pienākuma sniegt informāciju pirms līguma noslēgšanas mērķis ir ļaut patērētājiem, kuri vēlas pievienoties grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, izvēlēties no dažādiem apdrošināšanas produktiem to, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām, nodrošinot viņiem iespēju iegūt šajā ziņā vajadzīgu detalizētu, precīzu un objektīvu informāciju un it īpaši skaidru un precīzu informāciju par minēto apdrošināšanas produktu būtiskajām iezīmēm.

97 Taču *unit-linked* līguma gadījumā apdrošināšanas produkts ietver ieguldījumu elementu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c., C-542/16, EU:C:2018:369, 57. punkts), kas ir šī produkta neatņemama sastāvdaļa. Proti, šis elements ir raksturīgs pašai patērētāja izvēlei pievienoties šim līgumam, jo, kā tas ir norādīts šī sprieduma 66. punktā, minēto apdrošināšanas produktu šis patērētājs apraksta un uztver kā uz apdrošināšanu balstītu ieguldījumu formu, kas atšķiras no citiem ieguldījumu veidiem.

98 Turklāt, kā ir norādīts šī sprieduma 65. punktā, minētajam elementam ir tieša ietekme uz pienākumu izpildi un no minētā līguma izrietošo tiesību īstenošanu. Pirmkārt, papildus apdrošināšanas prēmiju samaksai patērētājs, kurš tam pievienojas, uzņemas arī riskus, kas izriet no šo prēmiju ieguldīšanas finanšu instrumentos. Otrkārt, šī ieguldījuma izmaiņas tieši ietekmē to tiesību apjomu, kas šim patērētājam izriet no tā paša līguma, un it īpaši tā atpirkuma vērtību līguma izbeigšanas gadījumā.

99 Šajā kontekstā to finanšu instrumentu iezīmēm, kas veido *unit-linked* līgumam pakārtotos aktīvus, un it īpaši šo instrumentu raksturam un ienesīgumam, kā arī ar tiem saistītajiem riskiem ir galvenā nozīme, patērētājam informēti izvēloties šādu apdrošināšanas produktu. Tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja, kā tas ir šajā gadījumā, šie pakārtotie aktīvi ir atvasināti produkti vai strukturēti produkti, kuros ir ietverti atvasināti produkti, kam ir īpaši augsts ieguldījuma riska līmenis.

100 Lai saglabātu Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā paredzētā pienākuma lietderīgo iedarbību, informācijā, kas ir jāpaziņo patērētājam, kurš vēlas pievienoties līgumam, tādējādi ir jāietver norādes par minēto pakārtoto aktīvu iezīmēm.

101 Tomēr no šīs direktīvas 52. apsvēruma un III pielikuma A punkta kopīgas interpretācijas izriet, ka šīm norādēm ir jābūt ne tikai pietiekami skaidrām, precīzām un saprotamām, lai ļautu šim patērētājam, zinot lietas apstākļus, izdarīt informētu izvēli par drošu apdrošināšanas produktu, kas vislabāk atbilst viņa vajadzībām, bet arī objektīvi nepieciešamām šīs izvēles izdarīšanai, kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 96. punktā.

102 Līdz ar to ir jāuzskata, ka jēdzienā "norāde par pakārtoto aktīvu veidu" minētās direktīvas III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punkta izpratnē ietilpst vienīgi norādes par šo pakārtoto aktīvu iezīmēm, kas ir būtiskas šim nolūkam. It īpaši, kā to secinājumu 100. un 102. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, tajos ir jāietver skaidrs, precīzs un saprotams to ekonomisko un juridisko pazīmju apraksts, tostarp vispārējie principi, kas regulē to ienesīgumu.

103 Turklāt šajās norādēs ir jābūt ietvertai skaidrai, precīzai un saprotamai informācijai par strukturālajiem riskiem, kas saistīti ar minētajiem pakārtotajiem aktīviem, proti, riskiem, kuri ir raksturīgi to veidam un var tieši ietekmēt no apdrošināšanas attiecībām izrietošās tiesības un pienākumus, piemēram, riskiem, kas saistīti ar tā ieguldījumu fonda daļu, ar kuru ir saistīts *unit-linked* līgums, vērtības samazināšanos vai finanšu instrumentu, kuri veido tos pašus pakārtotos aktīvus, emitenta kredītrisku.

104 Savukārt minētajām norādēm obligāti nav jāietver detalizēts un izsmeļošs visu ieguldījumu risku, kas saistīti ar *unit-linked* līgumam pakārtotajiem aktīviem, rakstura un apmēra apraksts, piemēram, to, kas izriet no dažādu to veidojošo finanšu instrumentu īpatnībām vai indeksa, uz kuru ir balstīta šo finanšu instrumentu samaksa, vērtības aprēķināšanas tehniskās kārtības.

105 Tāpat norādēm par pakārtoto aktīvu būtiskajām iezīmēm Direktīvas 2002/83 III pielikuma A daļas a) apakšpunkta 12. punkta izpratnē nav obligāti jāietver tā pati informācija kā tā, kas minēto finanšu instrumentu emitentam kā ieguldījumu pakalpojumu sniedzējam ir jāpaziņo saviem klientiem saskaņā ar Direktīvas 2004/39 19. panta 3. punktu.

106 Proti, tā kā saskaņā ar šo tiesību normu tā ir īpaši izstrādāta, lai ļautu šo ieguldījumu pakalpojumu saņēmējam saprast to raksturu un minētā emitenta piedāvātā finanšu instrumenta konkrēto veidu, šī informācija patērētājam nav nepieciešama, lai izvēlētos tā vajadzībām vispiemērotāko apdrošināšanas produktu šī sprieduma 101. punkta izpratnē.

107 Turklāt, ja apdrošināšanas sabiedrībai un apdrošinājuma ņēmējam uzņēmumam saskaņā ar grupas *unit-linked* līgumu tiktu noteikts pienākums paziņot šo informāciju šim patērētājam pirms viņa pievienošanās šim līgumam, tas nozīmētu, ka Direktīvas 2004/39 piemērošanas jomā tiktu iekļautas personas, kuras no tās ir skaidri izslēgtas, pamatojoties uz Savienības likumdevēja apzinātu izvēli gan attiecībā uz apdrošināšanas sabiedrībām, gan apdrošināšanas starpniekiem

atbilstoši, attiecīgi, šīs direktīvas 2. panta 1. punkta a) apakšpunktam un tās 2. panta 1. punkta c) apakšpunktam, ko Tiesa ir interpretējusi 2018. gada 31. maija spriedumā *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag* u.c. (C-542/16, EU:C:2018:369, 61.–69. punkts).

108 Šādos apstākļos uz pirmo un otro jautājumu lietā C-143/20, kā arī uz otro un trešo jautājumu lietā C-213/20 ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts, skatot to kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka norādēm par pakārtoto aktīvu raksturu, kas patērētājam ir jāpaziņo pirms tā pievienošanās grupas *unit-linked* līgumam, ir jāietver norādes par šo pakārtoto aktīvu būtiskajām iezīmēm. Šīm norādēm:

– ir jāietver skaidra, precīza un saprotama informācija par minēto pakārtoto aktīvu ekonomisko un juridisko raksturu, kā arī ar tiem saistītajiem strukturālajiem riskiem, un

– obligāti nav jāietver ne izsmeļoša informācija par visu ar ieguldījumiem tajos pašos pakārtotajos aktīvos saistīto risku raksturu un apmēru, ne arī tāda pati informācija, kādu tos veidojošā finanšu instrumenta emitents ir paziņojis apdrošināšanas sabiedrībai atbilstoši Direktīvas 2004/39 19. panta 3. punktam.

Par ceturto jautājumu lietā C-213/20

109 Ar ceturto jautājumu lietā C-213/20 iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā minētā informācija noteikti ir jāpaziņo patērētājam, kurš kā apdrošinātais pievienojas grupas *unit-linked* līgumam atsevišķā procedūrā pirms līguma noslēgšanas un ka tādējādi tam pretrunā ir valsts tiesību norma, atbilstoši kurai pietiek, ka šī informācija ir minēta šajā līgumā.

110 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jānorāda, pirmkārt, ka no Direktīvas 2002/83 44. un 52. apsvēruma izriet, ka ar to nav veikta pilnīga apdrošināšanas līgumu tiesību saskaņošana un, it īpaši, ka tās mērķis ir tikai koordinēt minimālās normas informācijas jomā pirms līguma noslēgšanas, tādējādi dalībvalstīm ir atstāta iespēja noteikt, ka to tiesības ir piemērojamas apdrošināšanas līgumiem, kuros ir ietvertas saistības to teritorijā.

111 Otrkārt, šīs direktīvas 36. panta 1. punktā ir vienīgi paredzēts, ka tās III pielikuma A punktā uzskaitītā informācija ir jāpaziņo apdrošinājuma ņēmējam "pirms apdrošināšanas līguma noslēgšanas", sīkāk neprecizējot ne brīdi, kad šai paziņošanai jānotiek, ne it īpaši to, ka tai būtu jānotiek atsevišķā procedūrā pirms līguma noslēgšanas.

112 Treškārt, minētās direktīvas 36. panta 4. punktā ir noteikts, ka šī panta un šīs pašas direktīvas III pielikuma īstenošanas kārtību nosaka saistību dalībvalsts.

113 No tā izriet, pirmkārt, ka grupas *unit-linked* līguma gadījumā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā minētā informācija patērētājam ir jāpaziņo pirms pievienošanās šim līgumam deklarācijas parakstīšanas, ar kuru, kā izriet no šī sprieduma 80. un 81. punkta, šis patērētājs pauž savu piekrišanu tam, ka tam ir saistošs minētais līgums, un tādējādi kļūst par apdrošināšanas līgumattiecību ar apdrošināšanas sabiedrību dalībnieku.

114 Otrkārt, ja nepastāv saskaņoti noteikumi, dalībvalstīm ir jānosaka šīs direktīvas 36. panta 1. punktā paredzētā informēšanas pirms līguma noslēgšanas pienākuma izpildes kārtība. Šādi rīkojoties, dalībvalstīm tomēr ir jānodrošina, lai minētās direktīvas lietderīgā iedarbība tiktu nodrošināta, ņemot vērā tās mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 19. decembris, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

115 Šajā ziņā jāuzskata, kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 111. punktā, – no Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkta, skatot to kopā ar tās 52. apsvērumu, izriet, ka, nošķirot brīdi, kad tiek paziņota informācija, kas minēta šīs direktīvas III pielikuma A punktā, un brīdi, kad tiek noslēgts apdrošināšanas līgums vai notiek pievienošanās tam, minētās direktīvas mērķis ir dot patērētājam noteiktu laikposmu, lai tas no vairākiem pieejamajiem apdrošināšanas līgumiem varētu izvēlēties to, kas vislabāk atbilst viņa vajadzībām, un pieņemt apzinātu lēmumu, vai viņš vēlas uzņemties līgumsaistības.

116 Tādējādi, lai šis patērētājs minēto informāciju varētu izmantot šajā nolūkā, viņam tā ir jāsaņem laikus pirms šī līguma noslēgšanas, nevis tikai pievienošanās šim līgumam stadijā (pēc analoģijas skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 46. punkts, un 2020. gada 25. jūnijs, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, C-380/19, EU:C:2020:498, 34. punkts), jo pretējā gadījumā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā paredzētais informēšanas pirms līguma noslēgšanas pienākums zaudētu savu lietderīgo iedarbību.

117 Kompetentajām valsts tiesām, ņemot vērā lietas kontekstu un attiecīgā grupas *unit-linked* līguma iezīmes, ir jāizvērtē, vai šī pienākuma izpildes noteikumi ir ļāvuši patērētājam, zinot lietas apstākļus, apzināti izvēlēties apdrošināšanas produktu, kas vislabāk atbilst viņa vajadzībām.

118 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz ceturto jautājumu lietā C-213/20 ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā minētā informācija, patērētājam, kurš kā apdrošinātais ir pievienojies grupas *unit-linked* līgumam, obligāti nav jāpaziņo atsevišķas pirmslīguma procedūras ietvaros un ka tam pretrunā nav valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru pietiek, ja šī informācija ir norādīta šajā līgumā, ja tas šim patērētājam tiek izsniegts pirms viņa pievienošanās laikus, lai viņš izdarītu apzinātu un informētu tā apdrošināšanas produkta izvēli, kurš vislabāk atbilst viņa vajadzībām.

Par piekto jautājumu lietā C-213/20

119 Ar piekto jautājumu lietā C-213/20 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir prasīts uzskatīt, ka pienākuma paziņot tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā minēto informāciju nepareiza izpilde ir pamats grupas *unit-linked* līguma vai pievienošanās tam deklarācijas atzīšanai par spēkā neesošu un tādējādi piešķir patērētājam, kas ir pievienojies šim līgumam, tiesības uz samaksāto apdrošināšanas prēmiju atmaksu.

120 Šajā ziņā ir jānorāda, ka no tiem pašiem apsvērumiem, kas izklāstīti šī sprieduma 110.–114. punktā, izriet, ka šajā direktīvā nav regulētas minētajā tiesību normā paredzētā pienākuma sniegt informāciju pirms līguma noslēgšanas neizpildes vai nepareizas izpildes tiesiskās sekas un ka tādējādi dalībvalstīm ir jāreglamentē šie apdrošināšanas līgumu tiesību aspekti, vienlaikus nodrošinot, lai tiktu garantēta minētās direktīvas lietderīgā iedarbība, ņemot vērā tās mērķi.

121 Šo secinājumu apstiprina Tiesas sniegtā citu noteikumu interpretācija, kuri tāpat kā Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir ietverti šīs direktīvas III sadaļas 4. nodaļā "Dzīvības apdrošināšanas līgumtiesības un nosacījumi", un it īpaši tās 35. panta 1. punkta un 36. panta 3. punkta interpretācija.

122 Pirmkārt, attiecībā uz informāciju, kas papildina Direktīvas 2002/83 III pielikumā uzskaitīto informāciju, kuru saistību dalībvalsts var pieprasīt sniegt šīs direktīvas 36. panta 3. punkta izpratnē, Tiesa uzskatīja, ka sekas, kādas šīs informācijas nesniegšanai ir paredzētas valsts tiesībās, principā neietekmē valsts tiesību normu atbilstību šajā tiesību normā paredzētajam paziņošanas pienākumam (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 29. aprīlis, *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij*, C-51/13, EU:C:2015:286, 36. punkts).

123 Otrkārt, attiecībā uz apdrošinājuma ņēmēja tiesībām atteikties no apdrošināšanas līguma, kuras nostiprinātas Direktīvas 2002/83 35. panta 1. punktā, Tiesa būtībā nosprieda, ka dalībvalstu ziņā ir noteikt citas atteikuma tiesiskās sekas, kas nav paredzētas šajā tiesību normā, nodrošinot, lai šīs direktīvas lietderīgā iedarbība, ņemot vērā tās priekšmetu, tiktu nodrošināta, un valsts tiesām ir jāpārbauda, vai valsts tiesībās paredzētie procesuālie noteikumi nevar apdraudēt atteikuma tiesību efektivitāti, atturot apdrošinājuma ņēmēju no to izmantošanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Rust-Hackner* u.c., no C-355/18 līdz C-357/18 un C-479/18, EU:C:2019:1123, 100., 104. un 117. punkts, kā arī rīkojumu, 2020. gada 28. maijs, *WWK Lebensversicherung auf Gegenseitigkeit*, C-803/19, nav publicēts, EU:C:2020:413, 28. un 37. punkts).

124 Ņemot vērā iepriekš minēto, vēl jāpiebilst, kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 54. punktā, – iesniedzējtiesa uzskata, ka valsts tiesības neļauj konstatēt apdrošināšanas tiesisko attiecību starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošināto spēkā neesamību sakarā ar to, ka, iespējams, ir konstatēta Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā paredzētā informēšanas pienākuma, skatīta kopā ar III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, nepareiza izpilde, jo šajās tiesību normās neesot paredzēts nekāds specifisks regulējums šajā ziņā un vispārīgo noteikumu par tiesību aktu spēkā neesamību un piekrišanas trūkumiem piemērošana, pamatojoties uz interpretāciju, esot izslēgta vai pakļauta stingriem nosacījumiem.

125 Šādos apstākļos šai tiesai tādējādi ir jāpārbauda, vai tiesiskās sekas, kas piemērojamās valsts tiesību normās ir saistītas ar šī informēšanas pienākuma nepareizu izpildi, ir reglamentētas tādējādi, lai nodrošinātu to lietderīgo iedarbību. Tādējādi minētajai tiesai šīs tiesību normas, cik vien iespējams, ir jāinterpretē, ievērojot šīs direktīvas tekstu un mērķi, un šajā nolūkā it īpaši jānovērtē, vai, ņemot vērā būtisko nozīmi, kas šai informācijai par *unit-linked* līgumam pakārtoto aktīvu būtiskajām iezīmēm ir, patērētājam izdarot informētu tā apdrošināšanas produkta izvēli, kurš vislabāk atbilst tā vajadzībām, un tātad viņa gribas pievienoties šim līgumam izveidē, minētā informēšanas pienākuma nepareiza izpilde var padarīt nederīgu tā piekrišanu tikt saistītam ar minēto līgumu.

126 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz piekto jautājumu lietā C-213/20 ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neprasa uzskatīt, ka pienākuma paziņot tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā norādīto informāciju nepareiza izpilde izraisa grupas *unit-linked* līguma vai pievienošanās tam deklarācijas spēkā neesamību un tādējādi piešķir patērētājam, kas ir pievienojies šim līgumam, tiesības uz samaksāto apdrošināšanas prēmiju atmaksu, ja procesuālie noteikumi, kas valsts tiesībās ir paredzēti attiecībā uz tiesību atsaukties uz šo informēšanas pienākumu īstenošanu, nerada šaubas par šo tiesību efektivitāti, atturot šo patērētāju no to izmantošanas.

Par ceturto līdz sesto jautājumu lietā C-143/20

127 Ar ceturto līdz sesto jautājumu lietā C-143/20 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2005/29 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par maldinošu noklusēšanu šīs tiesību normas izpratnē ir uzskatāma Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, skatot to kopsakarā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, norādītās informācijas nepaziņošana patērētājam, kas pievienojas grupas *unit-linked* līgumam.

128 Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punktu tā attiecas uz uzņēmumu negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kas ir definēta tās 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.

129 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka, pirmkārt, jēdziens "komercprakse" šīs direktīvas 2. panta d) punktā ir definēts, izmantojot īpaši plašu formulējumu, proti, tajā norādītajai praksei ir jābūt, pirmkārt, komerciālai, proti, to veic tirgotāji, un, otrkārt, tieši saistītai ar to preču popularizēšanu, pārdošanu vai piegādi patērētājiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Dyson*, C-632/16, EU:C:2018:599, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Otrkārt, šajā tiesību normā ietvertais formulējums "tieši saistīta ar produkta pārdošanu" attiecas uz visiem pasākumiem, kas veikti tostarp saistībā ar līguma noslēgšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. jūlijs, *Gelvora*, C-357/16, EU:C:2017:573, 21. punkts). Šajā ziņā jēdziens "produkts" minētās direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē attiecas uz visām precēm vai pakalpojumiem, turklāt neviena darbības nozare nav izslēgta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, 29. punkts). Treškārt, no šīs pašas direktīvas 2. panta b) punkta izriet, ka jēdziens "tirgotājs" attiecas uz "jebkuru fiziska vai juridisku personu", ciktāl tā veic darbību par atlīdzību un ciktāl komercprakse ietilpst darbībās, ko tā veic profesionāli (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, *Kamenova*, C-105/17, EU:C:2018:808, 30. un 35. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra), tostarp, ja šādu praksi izvērš cits uzņēmums, kas darbojas šīs personas vārdā un/vai uzdevumā (šajā nozīmē skat. spriedumu 2013. gada 17. oktobris, *RLvS*, C-391/12, EU:C:2013:669, 38. punkts).

130 Šajā gadījumā, pirmkārt, no šī sprieduma 86.–91. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā minētās informācijas paziņošanu pirms patērētāja pievienošanās grupas *unit-linked* līgumam veic apdrošināšanas sabiedrība un apdrošinājuma ņēmējs uzņēmums, kas darbojas kā apdrošināšanas starpnieks, un tā ietilpst darbībās, kuras šie uzņēmumi veic kā tirgotāji. Otrkārt, kā ir norādīts šī sprieduma 80. un 81. punktā, šī paziņošana ir tieši saistīta ar to, ka minētais patērētājs noslēdz apdrošināšanas līgumu Direktīvas 2002/83 izpratnē. Tādējādi minētā paziņošana ir "komercprakse" Direktīvas 2005/29 izpratnē.

131 Turpinājumā jāatgādina, ka no Direktīvas 2005/29 7. panta 1. punkta izriet, ka komercpraksi uzskata par maldinošu un tādējādi tā ir negodīga komercprakse tās 5. panta 4. punkta izpratnē, ja attiecībā uz tās faktiem, ņemot vērā visas tās iezīmes un apstākļus un izmantotā saziņas līdzekļa nepilnības, ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmkārt, šajā praksē tiek noklusēta būtiska informācija, kas vidusmēra patērētājam ir vajadzīga konkrētajos apstākļos, lai varētu pieņemt informētu komerclēmumu. Otrkārt, minētās komercprakses rezultātā vidusmēra patērētājam ir jāpieņem komerclēmums, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis, vai arī viņš varētu tādu pieņemt.

132 Turklāt saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 2. punktu, ja ir izpildīts iepriekšējā punktā minētais otrais nosacījums, komercprakse ir uzskatāma par maldinošu noklusēšanu arī tad, ja tirgotājs noklusē šādu būtisku informāciju vai sniedz to neskaidri, nesaprotami, divdomīgi vai nelaikā.

133 Pirmkārt, no Direktīvas 2005/29 7. panta 5. punkta, skatīta kopā ar tās II pielikumu, izriet, ka gan Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā minētā informācija, gan Direktīvas 2002/92 12. panta 3. punktā minētā informācija ir būtiska informācija Direktīvas 2005/29 7. panta izpratnē.

134 Otrkārt, ņemot vērā būtisko nozīmi, kas piemīt skaidras, precīzas un saprotamas informācijas paziņošanai par grupas *unit-linked* līgumam pakārtoto aktīvu būtiskajām iezīmēm, lai ļautu patērētājam, kurš tam vēlas pievienoties, apzināti izdarīt informētu apdrošināšanas produkta, kas vislabāk atbilst viņa vajadzībām, izvēli, kura ir izcelta šī sprieduma 96.–101. punktā, un ņemot vērā šīs direktīvas 10. apsvērumā noteikto prasību aizsargāt patērētājus sarežģītu produktu gadījumā, kas patērētājiem var radīt nopietnu apdraudējumu, piemēram, dažu finanšu pakalpojumu gadījumā, šīs informācijas noklusēšana, tās sagrozīšana vai tās paziņošana neskaidri, nesaprotami, divdomīgi vai nelaikā, šķiet, var likt minētajam patērētājam pieņemt komerclēmumu, ko tas citādi nebūtu pieņēmis.

135 Šādos apstākļos un ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa šajā ziņā sniedz vērtējumu, Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, skatītā kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, norādītās informācijas nepaziņošana, šķiet, ietilpst jēdzienā "maldinoša noklusēšana" Direktīvas 2005/29 7. panta izpratnē.

136 Visbeidzot ir arī jāprecizē, ka šīs direktīvas 3. panta 4. punktā paredzēto izslēgšanas klauzulu nevar piemērot Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā un III pielikuma A punktā paredzētajiem noteikumiem par informēšanu pirms līguma noslēgšanas.

137 Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīvas 2005/29 3. panta 4. punktā paredzētās pretrunas iestājas tikai tad, ja, reglamentējot negodīgas komercprakses konkrētus aspektus no šīs direktīvas atšķirīgos Savienības noteikumos, bez jebkādas rīcības brīvības uzņēmējiem ir noteikti pienākumi, kas nav saderīgi ar Direktīvā 2005/29 noteiktajiem (spriedums, 2018. gada 13. septembris, *Wind Tre* un *Vodafone Italia*, C-54/17 un C-55/17, EU:C:2018:710, 61. punkts).

138 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 132. punktā, tā kā Direktīvā 2002/83 nav regulētas tās 36. panta 1. punktā paredzētā pienākuma sniegt informāciju pirms līguma noslēgšanas neizpildes vai nepareizas izpildes tiesiskās sekas, nepastāv nekāda pretruna starp šīs direktīvas un Direktīvas 2005/29 normām, līdz ar to tās ir savstarpēji papildinošas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Abcur*, C-544/13 un C-545/13, EU:C:2015:481, 78. un 82. punkts).

139 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto līdz sesto jautājumu lietā C-143/20 ir jāatbild, ka Direktīvas 2005/29 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, skatot to kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, paredzētās informācijas nepaziņošana patērētājam, kurš pievienojas grupas *unit-linked* līgumam, var tikt uzskatīta par maldinošu noklusēšanu šīs tiesību normas izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

140 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/83/EK (2002. gada 5. novembris) par dzīvības apdrošināšanu 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā minētā informācija ir jāpaziņo patērētājam, kurš kā apdrošinātais pievienojas tirgum piesaistītam grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kas piesaistīts ieguldījumu fondam un kas ir noslēgts starp apdrošināšanas sabiedrību un apdrošinājuma ņēmēju uzņēmumu. Apdrošināšanas sabiedrībai šī informācija ir jāpaziņo apdrošinājuma ņēmējam uzņēmumam, kam tā ir jānodod šim patērētājam pirms tā pievienošanās šim līgumam, pievienojot jebkādus citus precizējumus, kas varētu izrādīties vajadzīgi, ņemot vērā tā prasības un vajadzības saskaņā ar šo tiesību normu, skatītu kopā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/92/EK (2002. gada 9. decembris) par apdrošināšanas starpniecību 12. panta 3. punktu.**

2) **Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts, skatot to kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka norādēm par pakārtoto aktīvu raksturu, kas patērētājam ir jāpaziņo pirms tā pievienošanās tirgum piesaistītam grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kurš ir piesaistīts ieguldījumu fondam, ir jāietver norādes par šo pakārtoto aktīvu būtiskajām iezīmēm. Šīm norādēm:**

   – **ir jāietver skaidra, precīza un saprotama informācija par minēto pakārtoto aktīvu ekonomisko un juridisko raksturu, kā arī ar tiem saistītajiem strukturālajiem riskiem, un**

   – **nav obligāti jāietver ne izsmeļoša informācija par visu ar ieguldījumiem tajos pašos pakārtotajos aktīvos saistīto risku raksturu un apmēru, ne arī tāda pati informācija, kādu tos veidojošā finanšu instrumentu emitents ir paziņojis apdrošināšanas sabiedrībai atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/39/EK (2004. gada 21. aprīlis), kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK, 19. panta 3. punktam.**

3) **Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā minētā informācija patērētājam, kurš kā apdrošinātais ir pievienojies tirgum piesaistītam grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kas piesaistīts ieguldījumu fondam, nav obligāti jāpaziņo atsevišķas pirmslīguma procedūras ietvaros un ka tam nav pretrunā valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru pietiek, ja šī informācija ir norādīta šajā līgumā, ja tas šim patērētājam tiek izsniegts pirms viņa pievienošanās laikus, lai viņš apzināti izdarītu informētu tā apdrošināšanas produkta izvēli, kurš vislabāk atbilst viņa vajadzībām.**

4) **Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neprasa uzskatīt, ka pienākuma paziņot tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktā norādīto informāciju nepareiza izpilde izraisa tirgum piesaistīta grupas dzīvības apdrošināšanas līguma, kas piesaistīts ieguldījumu fondam, vai pievienošanās tam deklarācijas spēkā neesamību un tādējādi piešķir patērētājam, kas ir pievienojies šim līgumam, tiesības uz samaksāto apdrošināšanas prēmiju atmaksu, ja procesuālie noteikumi, kas valsts tiesībās ir paredzēti attiecībā uz tiesību atsaukties uz šo informēšanas pienākumu īstenošanu, nerada šaubas par šo tiesību efektivitāti, atturot šo patērētāju no to izmantošanas.**

5) 7. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 ("Negodīgas komercprakses direktīva"), ir jāinterpretē tādējādi, ka Direktīvas 2002/83 36. panta 1. punktā, skatot to kopā ar tās III pielikuma A punkta a) apakšpunkta 12. punktu, paredzētās informācijas nepaziņošana patērētājam, kurš pievienojas tirgum piesaistītam grupas dzīvības apdrošināšanas līgumam, kas piesaistīts ieguldījumu fondam, var tikt uzskatīta par maldinošu noklusēšanu šīs tiesību normas izpratnē.

[Paraksti]